

PREDSLOV

Podnetom pre zorganizovanie konferencie *Múdrosť veku – vek múdrosti* konanej 15. januára 2010 a spracovanie zborníka bola nielen výskumná úloha VEGA č. 1/0410/08 s názvom *Medzigeneračné vzťahy - starý rodič ako zdroj emocionálnej a sociálnej opory mladých ľudí pri hľadaní zmyslu života*, ale aj osobný ľudský záujem o širšiu rodinu, v kontexte adolescencie a starorodičovstva.

Väčšina z nás s radosťou siaha po svojich koreňoch, chceme vedieť čo najviac o svojich rodičoch, starých rodičoch, či prarodičoch. Dozvedieť sa veci, ktoré sú oficiálne známe, ale aj tabuizované. Čím nás napĺňa toto zistenie minulosti, možno istotou do budúcnosti, možno len porozumieť svojmu vlastnému životu, v ktorom sme uspeli, či zlyhali, práve vďaka našim predispozíciám, či vplyvu výchovy, hodnôt, ktoré nám vstúpili. Verte, že počas môjho akademického pôsobenia som najväčší úspech a záujem zaznamenala pri práci na rodinných mapách. Radosť z tvorby a nových objavov zažívajú tak starí rodičia, v pozícii študentov na Univerzite tretieho veku, ako aj ich vnuci, či deti v dennej, alebo externej forme štúdia na Prešovskej univerzite.

Rodina na Slovensku dnes, zahŕňa nielen nukleárnu podobu, ale rozširuje sa opäť aj o starých rodičov. Uvedomujem si, že nezastupiteľnou úlohou rodiny je zabezpečovať podmienky pre vývin a podporu všetkých členov rodiny na sociálnej, psychologickej, duchovnej a biologickej úrovni. Významnou mierou k tomu prispievajú aj starí rodičia. Pozitíva prítomnosti starých rodičov spočíva v miere emocionálnej a sociálnej opory mladých ľudí, ktorá je nevyhnutným predpokladom utvárania identity mladého človeka.

Vzniká tu však otázka: je rodina na Slovensku ohrozená, alebo prežije. Bude plniť úlohy, ktoré od nej spoločnosť očakáva. Uvažujúc spolu s Charlesom Murrayom (2010) vyjadrujem obavu, že je potrebné viac poukazovať na význam rodiny pre každú spoločnosť, hovoriť o neuralgických bodoch, ale aj o možnostiach riešenia kríz. Murray je presvedčený o tom, že ak neudržíme klasický typ slovenskej rodiny, potom sa zvýši kriminalita, agresivita a hostilita. Áno, každý dospelávajúci mladý človek potrebuje vzor, škálu inšpirácii a najmä chlapci potrebujú vzor starších mužov. Najprirodzenejšie je, ak napodobňujú svojich otcov, ak otcovia chýbajú (z dôvodov migrácie za prácou, alebo, ak uzavreli ďalšie manželstvo) potom ich úlohu preberajú starí otcovia. Keď ich nemajú, tak napodobňujú tínedžerov okolo seba. A to sú častokrát nevhodné vzory. Je pravdou, že spoločnosť sa snaží podporovať vznik rodiny, zvyšovať pôrodnosť, ale žiadna spoločnosť nenašla spôsob ako dotovať tradičnú rodinu. A tak vzniká paradox, čím viac rodinu dotujeme, tým menej do nej ľudia vstupujú

(pozrime sa do krajín, kde nie je dotácia a vidíme, že sa tam rodí viac detí a uzatvára sa viac manželstiev). Vráťme sa teda k tradičnému typu rodiny, v ktorej budú ľudia nachádzať také uspokojenie ako kedysi, kde sa jej členovia budú navzájom podporovať, kde budú hrdí na svoje vlastné dejiny. Do rodiny, v ktorej budú aktívne všetky tri generácie: deti, rodičia a starí rodičia. Do rodiny, v ktorej má hodnotu každý pre každého a uvedomuje si, že nikto iný ho nemôže nahradiť.

Ponúkané príspevky v zborníku hovoria o medzigeneračných vzťahoch, adaptabilite, autonómii, väzbách, alianciách, koalíciách, hraniciach, krízach, kohézii, pseudosúdržnosti, komplementarite, interakciách, mýtoch vo vzťahoch k adolescentom ich rodičom, ale hlavne starým rodičom. Zborník je ponukou k odbornej multikultúrnej diskusii slovenských, českých a poľských autorov, ktorých téma „*Múdrosťi veku – veku múdrosti*“ zaujala. Moje poďakovanie patrí všetkým autorom a autorkám, všetkým účastníkom a účastníčkam konferencie, mojím spolupracovníkom a spolupracovníčkam, doktorandkám, ktorí prispeli k vzniku oboch aktivít.

Beáta Balogová

V Prešove, 20. 6. 2010